

szemben a *munkakör* figyelembevételé még a visszaélések megátlása céljának hangoztatása mellett sem alkalmas.

Végül arra kívánunk még rámutatni, ami az eddig előadottakból már önként következik, hogy a *biztosításra kötelezett* háztartási alkalmazottak egyik csoportjánál sem nyerhet alkalmazást a T. 3. §-ának 5. bekezdésében foglalt az a rendelkezés, mely szerint a biztosítási kötelezettség fennáll abban az esetben is, ha a munkavállalás csak *átmenetileg, ideiglenesen* vagy *kisegítőképp* történik.

Ez a szabály a dolog természete szerint csakis a *biztosításra kötelezett* üzemek körében alkalmazottakra vonatkozik. Ez alapon a *háztartási alkalmazottak* körében a biztosítási kötelezettség még nem állapítható, mert a háztartás, mint láttuk, nem biztosításra kötelezett üzem s így a háztartási alkalmazottak még egyedül az *alkalmaztatás* ténye alapján nem biztosításra kötelezettek. Viszont ha a T. által megkívánt *egyéb feltételek* fennforognak, a biztosításra való kötelezettség a szolgálati viszony *első pillanatáról* éppen úgy fennáll, mint a *biztosításra kötelezett* üzemeknél alkalmazottak esetében.

A most felvetett gondolatokkal a cikkünk elején említett vita tisztázását óhajtottuk előmozdítani s szeretnénk hinni, hogy törekvésünk ebben az irányban nem marad teljesen sikertelen.

A judikatura kiemelkedő döntései. A Kúria polgári jogegységi tanácsának 71. sz. döntvénye megállapítja, hogy feloldás esetében a *felülvizsgálati bíróság* akkor, ha az ügy újból eléje kerül, *nincs kötve a feloldó végzésben elfoglalt álláspontjához*. A jogegységi tanácsnak választania kellett a között, vajjon az anyagi igazságot, vagy pedig a felülvizsgálati bíróság egyízben már elfoglalt álláspontjához való következetességet tartja-e nagyobb súlyúnak. A döntvény indokolása szerint a feloldó végzés pervezető végzés, amelytől a bíróság a Pp. 419. §-a értelmében el térhet.

A válságjog köréből két döntésünk van. A P. I. 5244/1934. sz. ítélet szerint *özvegyi jog korlátozása* iránt megindított perben a bíróságnak a hagyatéki ingatlanok jelenlegi hozamát, valamint az alperes tartására szükséges összeg jelenlegi mennyiségét kell vizsgálnia, nem pedig azt, hogy ezek a jövedelmek és költségek az örökösök életében mennyit tettek ki. Az indokolás a világgazdasági viszonyok változására utal. Az eset érdekes példája annak, hogy az ingatlanok értékcsökkenésének jogi hatásai milyen sokféle előre meg sem jósolható formában válnak érezhetőkké. *Üzletbér leszállítása* iránti keresetet a Kúria (P. VI. 4246/1934.) elutasít annak dacára, hogy az üzlethelyiség forgalmi értéke a szerződés megkötése óta 39,7%-kal csökken, mivel a tíz éves bérleti időből aránylag még nem sok idő van hátra, a bérlő nagy alaptőkével rendelkező és a gazdasági életben jelentékeny tényezőként szereplő pénzintézet, a bérelt helyiségben elhelyezett likviditás még mindig tiszta nyereséget mutat ki és a szerződésnek változatlan alakban való fenntartása a

felperes anyagi romlására nem vezet. A Kúria az adott esetben szigorúbban mérlegelte a bérleszállítás előfeltételeit, mint korábbi döntéseiben, nyilvánvalóan az eset egyéni körülményeire való tekintettel.

Alapítvány létesítéséhez a P. I. 4068/1934. sz. ítélet szerint többek között szükséges az is, hogy az alapító valamely megengedett tartós célra meghatározott vagyont azzal a szándékkal rendeljen, hogy az önálló vagyonként kezeltesék. Nem tekinthető alapítványrendelésnek az a végrendeleti intézkedés, hogy az örökség egy bizonyos hányadát valamely város római és görög katolikus vallású szegényei és árvái örököljék. Ez az ítélet érdekesen egészíti ki az előző évfolyamunk 341. lapján ismertett P. I. 3295/1933. sz. ítéletet.

A *cselekvőképesség* fogalmának bizonyos fokú relativitása tűnik ki a P. III. 6102/1933. sz. ítéletből, miként az már a lapunk előző évfolyamának 27. oldalán ismertetett P. VI. 4884/1932. sz. kúriai ítéletből is megállapítható. A Kúria érvényesnek minősítette az elmebetegségben kötött ingatlanvételi ügyletet, midőn az utóbb elmebetegnek nyilvánított vevő a vétel körül kellő elővigyázatot és előrelátást tanúsított, úgy hogy a vétel körüli cselekményei elmebetegsége dacára józanok és megfontoltak voltak.

A *záros határidő* az elévülési határidőtől egyebek közt abban is különbözik, hogy az elévülés nyugvására vonatkozó szabályok záros határidőre nem alkalmazhatók. A valorizációs határidő tehát nem nyugszik a kényszeregyességi rendelet 53. §-ának alapján és ezért az átértékelésre irányuló kereset a kényszeregyességi eljárás folyamatbanléte ellenére is a követelés lejárataától számított egy éven belül terjesztendő elő. (P. VII. 2648/1934.).

Hűtlen elhagyásnál a P. III. 2476/1934. sz. ítélet szerint az elhagyott házaspár csak az életközösség megszakítása *előtti* cselekményei vizsgálhatók abból a szempontból, hogy az elhagyó fél távozása jogos volt-e vagy sem; a kellő indok nélküli elhagyás nem igazolható a másik félnek *utóbb* elkövetett kötelességsértő cselekményeivel, hanem ezek csak abból a szempontból lényegesek, hogy az elhagyó fél azokat jogos indoknak tekintheti ahhoz, hogy noha ő volt az elhagyó, a házassági életközösséget mégse állítsa vissza.

Családi perpatvarok folyamán valamely házastárs által használt *sértő kifejezések bontóokul való minősülése* több perben volt vitás. A P. III. 2553/1934. sz. ítélet menthetőnek talál ily sértéseket már egymagában annak folytán, hogy azok megdöbbenéssel, veszekedés hevében hangzottak el, továbbá azért, mert egyes kiszakított sértő kitételek jelentőségét megnyugvással elbírálni és azokban bontóokot felismerni csak akkor lehet, ha a veszekedés egész lefolyása a per során tisztázást nyert. Ezzel szemben a P. III. 4206/1934. sz. ítélet a férj hibájából

bont, mert a férj feleségét sértő szavakkal illette amiatt, hogy az ő távollétében és tilalma ellenére kosztot adott rokonainak és a férj evőkészletét nekik kölcsönadta. Ez az utóbbi ítélet túlszigorú; nem következetes az a gyakorlat, amely más ügyekben — mint pl. a lapunk előző számában ismertetett P. III. 1642/1934. sz. perben — nem tekinti feldultnak azt a házasságot, ahol mindkét fél megszegi a házastársi hűséget, míg oly perben, ahol a férj mindenképpen elítélendő magatartásának voltak bizonyos enyhítő körülmények gyanánt ható előzményei, mégis az ő vétkességét elegendő alapnak tartja a házasság felbontására.

A férj lakásváltoztatási joga korlátozva van akkor, ha a házaspár a házassági életközösséget közös megegyezéssel a feleség szüleinek házában folytatják. A férj ekkor az életközösségnek az eddigi közös lakás helyett más külön lakásban való folytatását jogosan csak abban az esetben igényelheti, ha ehhez valamely fontos érdeke fűződik, vagy ha a békés házasságnak a szülői lakásban való folytatását a szülők jogellenes magatartása lehetetlenné teszi, hogy legalább is komolyan veszélyezteti (P. III. 2044/1934.). Hasonló döntést közöltünk lapunk idei folyamának 114. oldalán. Nem egészen érthető, hogy a férjnek egyébként majdnem szuverén lakásváltoztatási joga miért éppen ebben az esetben szenvedjen korlátozást, miért szükséges elismernünk a feleségnek ahhoz való jogát, hogy a férjet a mindenképpen megfelelőbbnek látszó önálló otthon alapítása helyett az ő szüleivel való együttlakásra kényszerítse.

A házassági életközösséget megszakító fél a közös lakás berendezéséből csak a *legszükségesebb tárgyakat* viheti magával, illetve csak ezek kiadását kérheti a bíróságtól. Ezt a jogtételt a P. III. 2065/1934. sz. ítélet az életközösséget megszakító házastárs visszatérési kötelességéből vezeti le. A házaspár által közösen használt bútorok, mondhatni, rendeltetéses jószágok, amelyek a házastársak együttélésének célját vannak hivatva szolgálni.

A nőtartás szempontjából a közlekedési segély mint meghatározott rendeltetésű illetmény figyelembe nem vehető, ellenben számbajön a lakbér azért, mert a férj saját házában lakik és így lakbérilletményét szabadon felhasználhatja. (P. III. 2286/1934.). A korábbi joggyakorlatra nézve utalok „A tartási rendeltetés védelme” c. dolgozatomra (Jogtudományi Közlöny 1934. 243. old.), valamint Beck Salamon „Lakbér és tartásdíj” c. szemléjére lapunk 1934. évi folyamának 285. oldalán.

A közszerzeményre jogosult feleség fellephet a *megajándékozottal szemben* is, de nem követelheti az ajándékozott ingatlanból közszerzeményi jutalék kiszakítását, hanem csak pénzben kérheti az őt ért vagyoni hátrány kiegyenlítését. (P. I. 3865/1934.). Minthogy a különvagyonnak a házassági életközösség tartama alatt történő megsemmisülése, eltérőzlése, vagy el-

ajándékozása nem eshetik a közszerzeményre jogosult rovására, közszerzemény jár akkor is, ha a házastárs vagyona a házasság alatt éppen ily ajándékozások folytán nem gyarapodott (P. I. 3537/1934.).

Szerzői jog bitorlása fennforog akkor is, ha a plagizálás közvetve történik és nem zárja ki a szerzői jog bitorlását az eredeti szerzővel szemben az, hogy az első plagizáló az alperesnek a felhasználáshoz engedélyt adott (P. I. 3165/1934.).

A *kezes* az állammal mint hitelezővel szemben felhozza, hogy a fagykársujtotta egyenes adósnak adott kölcsönt *késedelmesen hajtotta be* és a késedelem alatt az egyenes adós tönkrement. A P. I. 3449/1934. sz. ítélet marasztal, mert a kölcsönnek a fagykártól sujtott gazdatársadalom megsegítése volt a célja és a lejáratkor általános mozgalom indult abban az irányban, hogy az állam a behajtási lépéseket ne azonnal vegye foganatba. Az ítélet aggályos; az abban jelzett közérdekű szempontok nem eshettek a kezes rovására.

Lóversenyfogadás címén adott összegeket visszakövetelni nem lehet azon a címen sem, hogy a fogadás összegét oly személy fizette le, aki a fogadási szabályok szerint ilyenek kötésére nem volt jogosult; a bíróság nem bocsátkozhatik annak vizsgálatába, vajjon a fogadás valamely, akár a felek által szem előtt tartott szabályzatnak megfelel-e (P. IV. 4946/1934.). Az ítélet álláspontját nem oszthatom; következetes keresztülvitele arra vezetne, hogy az önmagában az érvényesség alacsonyabb fokán álló fogadási kötelelem érvénytelenítése nehezebben menne, mint valamely, mondhatni, teljes jogu kötelemé. A jog nem fejezheti ki érdektelenségét a naturalis obligatiót alapító kötelelem érvényességi kérdéseivel szemben.

A *vétlen károkozásért való felelősséget* a P. VI. 4988/1934. sz. ítélet megállapítja annak a földbirtokosnak a terhére, akinek alkalmazottai szolgálati fegyverükkel a felperesnek gondatlanul kárt okoztak. Ugyancsak vétlen felelősség alapján marasztal a P. III. 2656/1934. sz. ítélet olyankor, midőn az alperes férfi a felperes férjes asszonnyal kötött eljegyzését sértő tartalmú levéllel bontotta fel, amelyért az alperest becsületsértés miatt elítélték és amely levél miatt a felperes idegsokkot és hosszas kezelést igénylő idegbetegséget kapott. A vétlen felelősség konstrukciója az adott esetben aggályos, mivel a még házassági kötelékben álló felperes jogérvényes eljegyzést, amint azt az ítélet is koncedálja, nem köthetett és így az ő részéről is fennforgó vétkesség szerintem kizárja azt, hogy pusztán méltányossági alapon kártérítést igényelhessen. Ha az alperes által írt becsületsértő levél tényleg okozati összefüggésben állott a felperes idegsokkjával és idegbetegségével — aminek vizsgálata a döntvényismertetés keretén kívül esik — akkor egyszerűen bün-

cselekmény által okozott vagyoni kárral állunk szemben, amely esetekben a kártérítési kötelezettségnek a méltányosságra való alapítása szükségtelen.

A lőfegyver gondatlan használatáért való kártérítési kötelezettség előfeltételeit a P. I. 3667/1934. sz. ítélet a következőképp írja körül: „Az, aki . . . az ember testi épségének a megsértésére, vagy éppen az emberi élet kioltására is alkalmas lőfegyverből lövést tesz anélkül, hogy előbb teljes bizonyossággal meggyőződne arról, van-e a lövés irányában emberi lény, akit a lövés érhetne, gondatlanul jár el, hacsak magának vagy másnak életét, testi épségét, vagy vagyonát fenyegető és másképpen el nem hárítható komoly veszedelem nem teszi szükségessé és egyuttal a való helyzet megnyugtató felderítését kizáró módon sürgőssé a lőfegyver használatát.”

Joglépés igénybevétele miatt kártérítésben csak az marasztható, aki a jogsegélyt a hatóságtól megtévesztő magatartással eszközölte ki, vagy pedig joga gyakorlásával kizárólag ellenfele megkárosítását célozta. E megfontolás alapján a P. VI. 4203/1934. sz. ítélet elutasítja az amíatt támasztott kártérítési keresetet, hogy a bérbeadó a bérlő ingóságait elárvereztette annak dacára, hogy a bérlő a lefoglalt ingók foglalásmentességét vitatta és az árverés után a bíróság a lefoglalt ingókat tényleg fel is oldotta. A Kúria kimondotta, hogy „a jogai érvényesítésénél a részére törvényben biztosított eszközök felhasználásával eljáró hitelező nincs az adós ellentétes érdekeit szolgáló és a saját joga érvényesítését meghiusító magatartásra kötelezve.” Viszont a zár alól feloldott ingókra eső árverési vételár a bérlőt illeti meg.

A P. IV. 5270/1934. sz. ítélet — igaz, hogy nyugdíjszabályzat értelmezésénél — az üzemi balesettel egy tekintet alá esőnek minősíti az olyan *egészségrontást* is, amely nem hirtelen, valamely előre nem látott véletlen következtében, hanem a munka végzésének következményeként, a munka természetéből folyóan hosszabb idő alatt fokozatosan áll elő, feltéve, ha a végzett munka az egészségrontásra tárgyilag alkalmas volt, tehát nem akkor, ha megbetegedés az alkalmazott testi vagy erőbeli állapotára vezethető vissza. Bár a Kúria ezt az álláspontját állandó joggyakorlatként tünteti fel, utalnom kell a 169. számú E. H.-ra, amelytől a jelen ítélet — talán az 1927: XXI. t.-c. 70. §-ának hatása alatt, amely a foglalkozási betegségeket az üzemi balesetéhez hasonló elbánásban részesíti, — öröndetesen eltér. (L. „Huzamos baleset” c. cikkemet a „Jogtudományi Közlöny” 1922. évi folyamának 163. oldalán.)

Köteles rész sérelme szempontjából *vissztehernek* kell minősíteni a vagyonátruházás után történt fizetéseket is, annak ellenére, hogy azok az átruházási szerződésben ellenértékként feltüntetve nem lettek. Egyedül a tartásjellegű fizetések, így a rendszerinti gyógyítási és ápolási költségek is, nem számíthatók

ellenérték gyanánt, ha ezeket a visszteher nélkül átruházott vagyron jövedelme fedezi. (P. I. 3975/1934.).

Özvegyi jog a köteles részt csak annyiban terhelheti, amennyiben erre szükség van az özvegy illő tartásának kielégítése végett (P. I. 3865/1934.).

Nem forog fenn *szolgálati viszony* olyankor, ha a felperes csak engedélyt kapott arra, hogy az alperes irodájában a gyakorlati ismeretek elsajátítása céljából fizetés nélküli *gyakor-nokként* tevékenykedjék, mert felperes erre elsősorban a saját érdekében díjtalanul vállalkozott és működésének időtartama saját tetszésétől függött. Alperes jogtalan gazdagodás címén sem felel, mert felperes munkájának ellenértékét a később hasznosítható, tehát vagyonértéket képviselő gyakorlat elsajátításában megkapta. (P. II. 3956/1934.)

Az alperes uradalmában már a birtokelődök idejében és az alperes birtoklása alatt is állandó *szokás* volt, hogy a hosszú időt kifogás nélkül szolgálatban töltött érdemeket szerzett kiöregedett alkalmazottak *nyugdíjban vagy kegydíjban* részesültek. A harminckét évig szolgáló felperest is megilletné a nyugdíj, ha arra különböző, a munkaadóval szemben elkövetett károsító cselekményei folytán érdemtelenné nem vált volna. (P. IV. 4197/1934.) Ez az álláspont aggályos. Az eddigi állandó gyakorlat szerint a nyugdíjfizetési kötelezettséghez kifejezett nyugdíjszerződés vagy legalább is nyugdíjfizetési ígéret volt szükséges és a Kúria mindaddig azon az állásponton volt, hogy a munkaadó csak azon az alapon, hogy többi alkalmazottainak nyugdíjat fizet, nyugdíj fizetésére nem volt kötelezhető.

A Tvt. alkalmazása körül kifejlődött állandó gyakorlat értelmében a vállalat birtokosa az üzleti *alkalmazottnak* a törvénybe ütköző cselekményeiért nemcsak vagyoni felelősséggel tartozik, hanem köteles arról is gondoskodni, hogy alkalmazottai a törvényben tiltott cselekményeket *hagyják abba*. Az üzlettulajdonos ettől a felelősségtől nem szabadulhat arra való hivatkozással, hogy a kiválasztásnál, felügyeletnél és utasításadásnál a kellő gondosságot kifejtette és közömbös az üzlettulajdonos *véthessége* is. (P. IV. 4017/1934.)

A *kár viselése arányának* meghatározása a *közbenszóló ítéletre* tartozik és a Kúria ezért már a közbenszóló ítéletben határozta meg, hogy alperes az okozott kárnak csak felét tartozik megtéríteni. (P. I. 3667/1934.).

A váltófizetési meghagyással jogerősen elbírált váltókötelezettség res judicata joghatályával csak abban a kérdésben nyer elbírást, hogy a váltóadós a váltón levő névaláírásával vállalt váltókötelezettsége alapján a hitelezőnek adósa, de nem a

váltókifogás hiányában ott nem is tárgyalt az a kérdés is, hogy a váltó adásának alapjául szolgáló gépvételi ügylet joghatályosan létrejött-e (P. VII. 3137/1934.) A kérdés a Nagy Dezső jogászegyleti előadásában tárgyalt perismétlés körébe vág. Ha megáll az ítéletben elfoglalt álláspont, úgy a váltóval fedezett kötelmet alapító ügylet a jogerős váltóperbeli ítélet vagy avval egyenértékű jogerős meghagyás dacára perújítás esetén kívül is újból jogvita tárgyává tehető. Ezt az álláspontot nem osztom; a magánjogi kifogásnak a váltóperben perjogi értelemben vett kifogással való felhozatala a váltóadósnak, aki vissza akar térni az alapul szolgáló ügyletből meríthető védekezésére, nemcsak perjogi, hanem váltójogi értelemben is kötelessége. Csak ily módon kerülhető el, hogy együgyűn azon jogviszony szükség nélkül kétszer, külön a váltóperben és külön a köztörvényi perben kerüljön bírói döntés alá.

Dr. Vági József.

Érdemtelenség végleges nőtartásnál. A m. kir. Kúria P. III. 4311/1934. számú 1935. január 17-én hozott elvi jelentőségű ítélete kimondja, hogy „az 1894. évi XXXI. t.-c. által szabályozott házassági jog rendszerében csak a vétlen feleség igényelhet végleges nőtartást, de ha a vétlen nő a bontás kimondása után a tartásra kötelezett férjfel szemben olyan magatartást tanúsít, amely a bontóperben alkalmas lett volna, hogy a házasság az ő hibájából bontassék fel, vagy a H. T. 85. §. III. bekezdése alapján ő is vétkessé nyilváníttassék”, akkor a végleges nőtartásra érdemtelenné válik.

A Polgári Jog 1928. évfolyamának 204. oldalán „Házasfelek jogviszonya a házasság felbontása után” című szemlémben foglalkoztam azzal a jogviszonnal, mely a házasfelek között a házasság jogerős felbontása után, mint a házasság valamilyen utólagos árnyéka fennáll és ott ismertetem a Kúria P. III. 6870/1927. számú ítéletét, mely szerint „a házasság felbontásával a H. T. 73. §-a értelmében a volt házastársak között bár a házasság meg is szűnt és ezért őket egymással szemben a házastársi kötelességek, így a hitvestársi hűség nem kötelezik, mégis a tartásnak a volt férjet terhelő szolgáltatása erkölcsileg csak addig indokolható, míg a nő társadalmi állásához nem illő és a közérkölcökbe ütköző botránnyos életmódjával a tartásra érdemtelenné nem válik.”

Nézetem szerint az utóbb idézett határozat szűkebb és az új jogszabály kialakulását jellemző határozatlanabb kijelentése helyesebben oldja meg a kérdést az újabb ítélet kategórikus, elvi határozottságú döntésénél.

Szigorú dogmatikus értelemben a végleges nőtartásnál érdemtelenségről nem is lehetne szó. A házassági törvény egész rendszere, mely a H. T. 73. §-a szerint a házasság jogerős bírói felbontásával a házasságot megszüntnek mondja ki, azon alapszik, hogy a házassági bontóperben a házastársak közötti jogviszony mintegy felszámoltassék, lebonyolítottassék. Ezért a vétlen nő végleges nőtartást csak úgy érvényesíthet, ha ezt az igényét a bontóperben érvényesíti, vagy erre